

Social Work & Education

©SW&E. 2025

УДК 378.046-021.68:355.29]:364:376

DOI: 10.25128/2520-6230.25.3.15

Ірина ЯЩИЩАК,
випускниця аспірантури (ОНП
«Соціальна робота»),
Тернопільський національний
педагогічний університет імені
Володимира Гнатюка,
м. Тернопіль, Україна;
New York, USA;
yaryna1988@gmail.com
ORCID iD: <http://orcid.org/0000-0002-4600-7254>

Наталія ОЛЕКСЮК,
доктор педагогічних наук,
професор, кафедра соціальної
роботи та менеджменту
соціокультурної діяльності,
Тернопільський національний
педагогічний університет імені
Володимира Гнатюка,
м. Тернопіль, Україна
nataliya_oleksiuk@ukr.net
ORCIDiD: <http://orcid.org/0000-0002-1538-1470>

Статус статті:

Отримано: червень 28, 2025

1-ше рецензування: серпень 14, 2025

Прийнято: вересень 30, 2025

Ящищак, І., Олексюк, Н. (2025). Соціальна підтримка та інклюзивні підходи у післядипломній освіті ветеранів: сучасні виклики та напрями професійної підготовки. *Social Work and Education*, Vol. 12, No. 3 pp. 477-485. DOI: 10.25128/2520-6230.25.3.15

СОЦІАЛЬНА ПІДТРИМКА ТА ІНКЛЮЗИВНІ ПІДХОДИ У ПІСЛЯДИПЛОМНІЙ ОСВІТІ ВETERANІВ: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА НАПРЯМИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

Анотація. У статті аналізуються питання соціальної підтримки та інклюзивних підходів у системі післядипломної освіти ветеранів у США та Україні на тлі соціальних трансформацій і воєнного стану. Професійна підготовка ветеранів має важливе значення для їх реінтеграції у цивільне життя, розвитку соціальної активності та відновлення соціальної відповідальності. В умовах війни післядипломна освіта допомагає їм адаптуватися до нових реалій, сприяє розвитку критичного мислення, відновленню комунікабельності та психологічної стійкості. Соціальна підтримка ветеранів охоплює не лише психологічний супровід, а й індивідуалізовані освітні програми, що враховують життєвий досвід і рівень готовності до навчання. Інклюзивні підходи в освіті забезпечують рівні можливості для ветеранів, зокрема через адаптовані навчальні методи та побудову партнерських відносин між викладачами та студентами. Окрема увага приділяється впровадженню інклюзивних підходів до організації освітнього процесу, формуванню компетентностей і розвитку соціальної відповідальності. Обґрунтовується важливість соціальної підтримки як чинника успішної інтеграції ветеранів у професійне середовище. На основі досвіду американських університетів, зокрема Браунського запропоновано модель супроводу ветеранів у процесі навчання з урахуванням їх індивідуальних потреб і життєвого досвіду.

Дослідження підкреслює важливість соціальної відповідальності як компетентності післядипломної освіти, яка допомагає ветеранам подолати травматичний досвід та активно брати участь у відновленні суспільства. Важливу роль відіграє створення мікросоціального середовища у навчальних закладах, включаючи підтримку, тренінги для викладачів і розвиток цифрових технологій для гнучкого навчання. Висновки статті вказують на необхідність державної політики для підтримки післядипломної освіти ветеранів, яка включатиме фінансування, міжвідомчу координацію та розвиток інклюзивних освітніх стандартів, що сприятиме успішній реінтеграції ветеранів у суспільство.

Ключові слова: освітній процес, професійна підготовка, післядипломна освіта, компетентність, соціальне середовище, соціальна підтримка, соціальна відповідальність, інклюзія, ветеран.

ВСТУП

Післядипломна освіта відіграє дуже важливу роль у професійній адаптації та самореалізації ветеранів, які повертаються до цивільного життя після служби. З огляду на виклики сьогодення, зростає потреба у створенні інклюзивного, соціально орієнтованого освітнього простору, здатного враховувати специфічні потреби цієї цільової групи.

Ветерани війни – це люди, які служили в армії або виконували бойові завдання, часто отримуючи фізичні поранення, психологічні травми (наприклад, ПТСР) або проблеми, пов'язані з реінтеграцією у цивільне життя. Ветерани війни часто потребують спеціалізованої підтримки для реінтеграції в цивільне життя та отримання доступу до освіти і можливостей працевлаштування. Ветерани, які здобувають вищу освіту, можуть зіткнутися з труднощами, пов'язаними з адаптацією до академічного середовища після служби, подоланням травми та управлінням фізичними або психічними станами. Спеціальні умови для ветеранів можуть включати гнучкий навчальний графік, послуги з підтримки психічного здоров'я, визнання попереднього навчання або військового досвіду як частини їхнього академічного прогресу (Методичні рекомендації для закладів вищої освіти, 2024).

Студенти-ветерани та військовослужбовці, які перебувають на дійсній службі, є присутніми в більшості аудиторій вищих навчальних закладів по всьому світу, навіть якщо викладачі про це не завжди знають. Проте багато закладів не мають достатніх ресурсів, фінансування та знань, щоб створити умови, в яких ці студенти могли б почуватися бажаними та підтриманими.

Унікальний досвід ветеранів і військовослужбовців означає, що вони часто мають навички, мотивацію та перспективу, які можуть стати цінними для будь-якої аудиторії. Однак для того, щоб максимально розкрити їхній потенціал, викладачі та адміністратори повинні підтримувати їх під час переходу від військового до академічного життя (The Support Military and Veteran Students Really Need from Higher Ed Institutions, 2025).

Метою статті є дослідження сучасних викликів, що стоять перед системою післядипломної освіти ветеранів, аналіз соціальних і інклюзивних підходів, які застосовуються в університетах США, на прикладі Браунського університету (Brown University) та визначення перспектив адаптації цього досвіду в українському освітньому середовищі з урахуванням потреб ветеранів війни.

ОСНОВНА ЧАСТИНА

Професійна підготовка у післядипломній освіті для ветеранів повинна базуватися на принципах інклюзії, зосередженості на розвитку ключових компетентностей та врахуванні попереднього життєвого досвіду. Особливої актуальності набуває компетентнісний підхід, що дозволяє сформувати не лише фахові, а й соціально-гуманітарні навички (Kalaur, Slozanska, Honcharuk, 2022).

Із 2022 року через повномасштабне військове вторгнення в Україні значно розширилися сфери взаємодії держави та ветеранів. Загальна мобілізація спричинила глобальне збільшення учасників бойових дій, котрі по закінченню участі в бойових діях здебільшого потребуватимуть відповідних державних сервісів: медичного лікування, психологічної реабілітації, соціальної адаптації, працевлаштування, підтримки розвитку ветеранського підприємництва тощо. У цих умовах важливим завданням держави і громадянського суспільства є спільна діяльність щодо формування засад нової державної ветеранської політики (Інформаційна довідка щодо державної ветеранської політики в Україні та інших державах, 2025).

Організація освітнього процесу для ветеранів повинна відповідати сучасному соціальному середовищу, яке характеризується високим рівнем динамічності та

соціальних трансформацій. Важливим є залучення мультидисциплінарної команди фахівців – педагогів, психологів, соціальних працівників, які спільно забезпечують ефективну освітню траєкторію.

Наявність сталих механізмів соціальної підтримки (психологічна допомога, менторство, стипендіальні програми) є визначальним чинником включення ветеранів в освітній процес. Така підтримка сприяє зниженню ризику академічного та соціального виключення, зміцненню віри у власні можливості (Ящишак, 2022).

Інтеграція соціальної відповідальності у навчальні програми сприяє розвитку здатності до свідомого прийняття рішень, громадянської активності та етичної поведінки. Це особливо важливо для ветеранів, які вже мають досвід відповідальності в екстремальних умовах та можуть бути провідниками змін у своїх громадах (The Support Military and Veteran Students Really Need from Higher Ed Institutions, 2025).

Вищі навчальні заклади за останні роки досягли значного прогресу в залученні студентів, пов'язаних з військовою службою. Проте інклюзія – це не лише наявність ресурсного центру для ветеранів або надання фінансової підтримки за програмою GI Bill. Інклюзія передбачає забезпечення повної інтеграції студентів-ветеранів в академічне та соціальне життя кампусу, що вимагає більше, ніж просто підтримка в аспекті фінансів або інфраструктури. Це комплексний процес, що включає в себе як соціальні, так і академічні аспекти, з фокусом на створення умов для ефективного розвитку кожного студента, незалежно від його попереднього досвіду (How to Foster a Campus Culture of Inclusion for Veterans, 2025).

Ветерани, які вступають до університетів, несуть із собою не лише військовий досвід, а й набір унікальних навичок і якостей, які можуть значно збагачувати навчальний процес. Ці студенти приносять багатство лідерських якостей, адаптивності, навичок вирішення проблем та командної роботи, які є важливими для сучасного академічного середовища. Вони мають досвід роботи в стресових ситуаціях, здатність до швидкої адаптації в умовах змін та навички організації та управління командами. Університети, намагаючись максимально ефективно інтегрувати ветеранів у навчальну спільноту, повинні не лише зберігати ці якості, а й розвивати їх у контексті цивільного життя.

Така перехідна адаптація є важливою, адже ветерани часто мають досвід лідерства, який відрізняється від традиційних підходів у цивільному житті. У той же час, інклюзія не повинна зводитися до виключно академічних показників – важливо також залучити ветеранів до студентських організацій, громадських ініціатив, що створює можливості для розвитку їх соціальних навичок та взаємодії з однолітками (How to Foster a Campus Culture of Inclusion for Veterans, 2025).

Професійна підготовка ветеранів у системі післядипломної освіти має бути адаптивною, інклюзивною та соціально орієнтованою. Необхідне системне впровадження комплексних програм соціальної підтримки та формування компетентнісного середовища, що сприятиме успішній інтеграції ветеранів у цивільне життя (Kalaur, Slozanska, Honcharuk, 2022).

Тема соціальної підтримки та інклюзивних підходів у післядипломній освіті ветеранів є важливою та актуальною, оскільки вона стосується як соціальних, так і освітніх аспектів реабілітації і реінтеграції ветеранів у суспільство після служби в армії. У цьому контексті розглянемо основні сучасні виклики та напрями професійної підготовки.

Ветерани часто мають психологічні травми, такі як посттравматичний стресовий розлад (ПТСР), депресія, тривожні розлади, які можуть суттєво впливати на їх здатність адаптуватися до навчання. Також ветерани можуть мати фізичні обмеження, що створює додаткові бар'єри для участі у навчальних програмах.

Для ветеранів, які потребують реабілітації, доступ до традиційних освітніх установ може бути обмежений через відстань, фізичний стан чи відсутність необхідних умов для навчання (наприклад, інклюзивні технології або спеціальні програми для осіб з обмеженими можливостями) (Ящищак, 2022).

Ветерани часто мають проблеми з адаптацією до цивільного життя, включаючи кар'єрні трансформації, відсутність підтримки в пошуку роботи та перекваліфікації. Післядипломна освіта може стати важливим інструментом для цього, але наявність спеціалізованих програм, орієнтованих на ветеранів, все ще є обмеженою в деяких країнах та також в Україні (Методичні Рекомендації із створення центру ветеранського розвитку, 2025).

Ветерани часто стикаються з соціальними стигмами або упередженнями, які можуть вплинути на їх соціальну інтеграцію, зокрема в освітніх установах. Такі упередження можуть знижувати їхню мотивацію до навчання та розвитку.

Створення спеціалізованих програм для ветеранів, з урахуванням їхніх психологічних, фізичних і соціальних потреб, дозволить їм успішно адаптуватися до нових реалій після завершення служби. Це можуть бути курси для набуття нових навичок, перекваліфікація, а також програми на рівні магістратури чи аспірантури, які включають спеціальні умови для ветеранів.

Важливим компонентом післядипломної освіти для ветеранів є підтримка з боку психологів, коучів та менторів. Це дозволяє ветеранам не тільки отримувати нові професійні знання, але й допомагає з подоланням психологічних бар'єрів, адаптацією до нової професійної ролі та соціального середовища.

Враховуючи фізичні та психологічні особливості ветеранів, необхідно розвивати гнучкі формати навчання – дистанційне навчання, онлайн-курси, вечірні або неповні курси. Це дозволяє ветеранам поєднувати навчання з іншими аспектами їхнього життя та здоров'я (Ящищак, 2022).

Післядипломна освіта для ветеранів може включати курси, орієнтовані на конкретні професії, де ветерани можуть швидко освоїти необхідні навички та отримати сертифікати для працевлаштування. Це можуть бути програми в IT-сфері, бізнесі, менеджменті, а також технічні спеціальності.

Співпраця навчальних закладів із державними установами, організаціями для ветеранів та приватними компаніями дозволить створити більш ефективну екосистему підтримки, де ветерани можуть отримувати не тільки освіту, але й ресурси для працевлаштування, соціалізації та реабілітації.

Використання технологій в навчанні може значно полегшити процес адаптації ветеранів до нових умов. Віртуальна реальність для тренувань, адаптовані онлайн-платформи, які дозволяють ветеранам навчатись з дому або дистанційно, створення спеціальних навчальних модулів для ветеранів – всі ці інновації можуть стати рушійними силами для розвитку післядипломної освіти.

Важливо, щоб вищі навчальні заклади розглядали свою роль не лише як постачальників знань, а й як активних учасників процесу соціальної реабілітації ветеранів. Програми адаптації та спеціальні стипендії можуть стати важливим кроком для підтримки ветеранів в освітньому процесі (U.S. Military Veterans, 2025).

Використання досвіду ветеранів у навчанні інших ветеранів може стати потужним інструментом підтримки. Професійні курси, які ведуть самі ветерани, можуть забезпечити більш глибоке розуміння потреб та проблем інших ветеранів, створюючи таким чином більш інклюзивне середовище для навчання (Brown University Student Veterans Society, 2025).

Ці напрями і виклики підкреслюють необхідність створення інклюзивної та підтримуючої освітньої системи для ветеранів, що допоможе їм не лише отримати нові професійні навички, але й успішно адаптуватися до нового етапу життя.

Замість того щоб зосереджуватися на тому, що відрізняє ветеранів від інших студентів, університети повинні зосереджуватися на тому, що робить їх цінними для громади. Лідерські якості, досвід роботи в команді, адаптивність та вміння приймати відповідальні рішення в умовах стресу — це ті якості, які можуть бути використані для збагачення університетської спільноти. Інтеграція ветеранів в університетське середовище має бути комплексною: вона включає в себе не лише фінансову та академічну підтримку, а й культурну та соціальну адаптацію (Graduate Student Veteran Benefits, 2025; The PhD Experience at Brown? 2025).

Як показує досвід Браунського університету, ефективна програма інтеграції ветеранів вимагає тісної взаємодії між університетом, студентами та суспільством. Створення середовища, в якому ветерани можуть не лише отримати освіту, а й активно брати участь у соціальному житті університету, є необхідним для забезпечення їхнього успішного переходу до цивільного життя (Social services top list of needs for post-9/11 combat veterans, 2017).

Проаналізувавши сучасні виклики післядипломної освіти для ветеранів США, можемо виділити серед них найбільш поширені:

1) психосоціальна адаптація: психологічні та соціальні труднощі, з якими ветерани стикаються під час повернення до цивільного життя, є одними з головних викликів, які перешкоджають їхній успішній адаптації в академічному середовищі. Бойові дії, пережитий стрес, посттравматичний стресовий розлад (ПТСР) — усі ці фактори можуть негативно впливати на здатність ветеранів активно залучатися до навчального процесу. Як показують дослідження, підтримка ментального здоров'я, створення безпечного середовища для вираження емоцій і взаємодії з іншими людьми є основою успішної адаптації ветеранів до академічного життя (The Support Military and Veteran Students Really Need from Higher Ed Institutions, 2025).

2) фінансові бар'єри: незважаючи на існування програм підтримки, таких як GI Bill у США, ветерани часто стикаються з фінансовими труднощами, які обмежують їхні можливості здобути освіту. Витрати на навчання, житло, медичні послуги та інші витрати можуть стати значним бар'єром для військовослужбовців, особливо якщо їхні доходи є обмеженими після завершення служби. Тому важливою є наявність програм фінансової підтримки, які допомагають покрити ці витрати;

3) несумісність військового та академічного досвіду: у багатьох випадках досвід служби у військових структурах може бути не зовсім сумісним із традиційними методами академічного навчання. Ветерани часто мають сильну практичну орієнтацію, що може відрізнятися від академічного підходу, орієнтованого на теоретичні знання та абстрактні концепти. Такі розбіжності в підходах до навчання можуть призвести до початкових труднощів при адаптації до нових методів навчання та вимог (How to Foster a Campus Culture of Inclusion for Veterans, 2025).

Для подолання означених і інших викликів у Браунському університеті реалізуються такі інклюзивні підходи до роботи з ветеранами, як:

1) спрощений процес вступу для ветеранів.

Браунський університет розробив спеціальну Veterans Application, яка дозволяє кандидатам підкреслити свій військовий досвід без необхідності надавати традиційні академічні результати (наприклад, SAT або ACT). Такий підхід дає можливість ветеранам продемонструвати свої досягнення і здібності через призму військового досвіду, що часто включає розвиток лідерських навичок, організаційних здібностей та критичного мислення в складних умовах. Це значно спрощує процес вступу для ветеранів, адже вони не повинні відповідати стандартним вимогам, як інші студенти;

2) фінансова підтримка через програму Yellow Ribbon.

Браунський університет активно підтримує ветеранів через програму Yellow Ribbon та інші фінансові ініціативи, які дозволяють покривати всі витрати на навчання та житло. Підтримка ветеранів, зокрема у вигляді стипендій, є важливою складовою політики університету, що сприяє рівним можливостям для усіх вступників. Ця політика дає ветеранам можливість отримати вищу освіту без додаткових фінансових навантажень, що знижує соціальні бар'єри для тих, хто раніше служив у збройних силах (U.S. Military Veterans, 2025);

3) партнерство та підтримка через мережі.

Brown активно співпрацює з такими організаціями, як VetLink та Marine Corps Leadership Scholar Program, що надають ветеранам не лише академічну підтримку, а й можливість для нетворкінгу, наставництва та підготовки до цивільного життя. Це дозволяє ветеранам не тільки покращити свої професійні навички, але й стати частиною спільноти однодумців, що полегшує соціалізацію в новому середовищі (U.S. Military Veterans, 2025).

Ветерани, вступаючи до Браунського університету, мають можливість отримати освіту в таких ключових галузях:

- критичне мислення та дослідження: ветерани часто мають практичний досвід, але для ефективної професійної кар'єри їм необхідно вдосконалити аналітичні та дослідницькі навички, здобуті під час військової служби;
- цивільне лідерство: програми, орієнтовані на розвиток лідерських навичок, допомагають ветеранам застосувати свої військові лідерські якості в бізнесі, уряді та громадському секторі;
- міждисциплінарний підхід до освіти: університет заохочує ветеранів до навчання в різних дисциплінах, включаючи міжнародні відносини, право, політику, медицину та бізнес, що дозволяє їм знаходити нові кар'єрні шляхи (Office of Military-Affiliated Students, 2025).

Погоджуємось з твердженням Олексюк Н.С., що в Сполучених Штатах Америки на загальнодержавному рівні вже давно врегульовано питання шанобливого ставлення до військовослужбовців, ветеранів Збройних Сил та членів їхніх родин. На жаль, в Україні станом на сьогодні такої системності поки що немає. Слід визнати, що в державі відсутні єдині, загальноприйняті стандарти поведінки, якими мають керуватися всі суб'єкти суспільних відносин у ставленні до військовослужбовців, ветеранів, членів їхніх родин, а також родин загиблих воїнів. Ідеться про необхідність утвердження основоположних принципів, що мають включати: повагу до захисників України, шанобливе ставлення до них у повсякденному житті, гарантування гідних умов життя як під час проходження військової служби, так і після її завершення, забезпечення рівного доступу до соціальних послуг та підтримки (Олексюк, 2018).

У зв'язку з цим погоджуємось з автором, що доцільно буде доручити відповідним виконавчим органам влади розробити концепцію державної стратегії підтримки військовослужбовців, ветеранів та членів їхніх родин, а також запровадити відповідну державну політику, орієнтовану на довгострокову перспективу.

Реалізація таких заходів сприятиме: удосконаленню системи соціального забезпечення та підтримки зазначених категорій громадян; формуванню належної мотивації до проходження військової служби у Збройних Силах України; посиленню національно-патріотичного виховання дітей і молоді (Олексюк, 2018).

ВИСНОВКИ

Підхід Браунського університету до підтримки ветеранів через інклюзивні програми та фінансову допомогу є ефективним прикладом того, як університети

можуть допомогти колишнім військовослужбовцям адаптуватися до академічного середовища та успішно продовжити свою освіту після служби. Інтеграція соціальних, психологічних та професійних аспектів у навчальний процес є важливою складовою для подальшого розвитку системи освіти для ветеранів. Така модель може стати взірцем для інших університетів по всьому світу, а також для України, де потреба у подібних ініціативах зростає в контексті постійного збільшення кількості ветеранів після участі у бойових діях.

ЛІТЕРАТУРА

Інформаційна довідка щодо державної ветеранської політики в Україні та інших державах. (2025). URL: <https://research.rada.gov.ua/uploads/documents/33302.pdf>

Kalaur, S., Slozanska, H., Honcharuk, N. (2022). The development of inclusive competence in the system of postgraduate education: theoretical, methodological and practical aspects. *Social Work and Education*, Vol. 9, No. 2. pp. 305–316. DOI: 10.25128/2520-6230.22.2.10 URL: <https://journals.urau.ua/swe/article/view/262199>

Методичні рекомендації для закладів вищої освіти. (2024). Включення в освітній процес осіб з особливими освітніми потребами. URL: https://op.edu.ua/sites/default/files/publicFiles/node_int_progs/01_ua_metod_d_4_2.pdf

Методичні Рекомендації із створення центру ветеранського розвитку. (2025). URL: <https://osvita.ua/doc/files/news/938/93864/678119e3685ed038379305.pdf>

Олексюк, Н. С. (2018). Соціальна підтримка військовослужбовців збройних сил як важливий напрям соціальної політики у США // *Соціальна робота з різними категоріями населення у територіальній громаді: українські реалії та міжнародний досвід: колективна монографія*. Тернопіль: Осадца Ю. В. С.182–199. URL: <http://dspace.tnpu.edu.ua/handle/123456789/13651>

Ящишак, І. В. (2022). Напрями соціальної підтримки студентів в університетах США. *Соціальна робота та соціальна освіта. Наукове видання Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини*. Випуск 1 (8). С.183–190. URL: <http://srso.udpu.edu.ua/article/view/262715>

Brown University Student Veterans Society. (2025). URL: <https://omas.brown.edu/student-veterans/brown-university-student-veterans-society>

Graduate Student Veteran Benefits. (2025). URL: <https://gradfunding.brown.edu/types-aid/veterans>

How to Foster a Campus Culture of Inclusion for Veterans. (2025). URL: <https://www.vetscommunities.com/blog/how-to-foster-a-campus-culture-of-inclusion-for-veterans>

Office of Military-Affiliated Students. (2025). URL: <https://omas.brown.edu/>

Social services top list of needs for post-9/11 combat veterans. (2017). URL: <https://www.brown.edu/news/2017-02-13/vets>

The Ph.D. Experience at Brown

The PhD Experience at Brown. (2025). URL: <https://graduateschool.brown.edu/>

The Support Military and Veteran Students Really Need from Higher Ed Institutions. (2025). URL: <https://hbsp.harvard.edu/inspiring-minds/the-support-military-and-veteran-students-really-need-from-higher-ed>

U.S. Military Veterans. (2025). Brown values the extraordinary talents, experiences and diversity that veterans bring to campus. URL: <https://admission.brown.edu/veterans>

SOCIAL SUPPORT AND INCLUSIVE APPROACHES IN THE POSTGRADUATE EDUCATION OF VETERANS: CONTEMPORARY CHALLENGES AND DIRECTIONS OF PROFESSIONAL TRAINING

Iryna IASHCHYSCHAK, postgraduate, Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University, Ternopil, Ukraine; New York, USA; yaryna1988@gmail.com

Natalia OLEKSYUK, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Department of Social Work and Social Pedagogics, Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University, Ternopil, Ukraine; nataliya_oleksiuk@ukr.net

Abstract. *The article analyzes the issues of social support and inclusive approaches in the system of postgraduate education for veterans in the USA and Ukraine, within the context of social transformations and martial law. Professional training for veterans plays an important role in their reintegration into civilian life, the development of social activity, and the restoration of social responsibility. In the context of war, postgraduate education helps veterans adapt to new realities, promotes the development of their critical thinking, and contributes to the recovery of communication skills and psychological resilience.*

Social support for veterans includes not only psychological assistance but also individualized educational programs that take into account life experience and readiness for learning. Inclusive approaches in education ensure equal opportunities for veterans, particularly through adapted teaching methods and the establishment of supportive relationships between professors and students. Educators must be prepared for dialogue and understanding the specific needs of veterans.

The article also examines the experience of American universities in supporting veterans, especially the Brown University model, which combines academic flexibility, psychological support, and social mentoring. The Ukrainian context requires the creation of similar mechanisms, combining pedagogical, socio-psychological, and organizational components to effectively integrate veterans.

The study highlights the importance of social responsibility as a key competency in postgraduate education, helping veterans overcome trauma and actively participate in rebuilding society. A crucial role is played by the creation of a micro-social environment in educational institutions, including support networks, teacher training, and the development of digital technologies for flexible learning.

The conclusions emphasize the need for state policy to support postgraduate education for veterans, including funding, inter-agency coordination, and the development of inclusive educational standards that will facilitate veterans' successful reintegration into society.

Keywords: *educational process; professional training; postgraduate education; competence; social environment; social support; social responsibility; inclusion; veteran.*

References

Information note on state veteran policy in Ukraine and other countries. URL: <https://research.rada.gov.ua/uploads/documents/33302.pdf>

Kalaur, S., Slozanska, H., Honcharuk, N. (2022). The development of inclusive competence in the system of postgraduate education: theoretical, methodological and practical aspects. *Social Work and Education*, Vol. 9, No. 2. pp. 305–316. DOI: 10.25128/2520-6230.22.2.10 URL: <https://journals.uran.ua/swe/article/view/262199>

Methodological Recommendations for higher education institutions. Inclusion of persons with special educational needs in the educational process. URL: https://op.edu.ua/sites/default/files/publicFiles/node_int_progs/01_ua_metod_d_4_2.pdf

Methodological Recommendations for the creation of a veteran development center. URL: <https://osvita.ua/doc/files/news/938/93864/678119e3685ed038379305.pdf>

Oleksiuk, N. Social support of military personnel of the armed forces as an important direction of social policy in the USA // *Social work with different categories of the population in the territorial community: Ukrainian realities and international experience: collective monograph*. Ternopil: Osadtsia, Iu, 2018. C.182–199. URL: <http://dspace.tnpu.edu.ua/handle/123456789/13651>

Iashchyschak, I. (2022). Directions of social support for students in US universities. *Social work and social education*. Scientific publication of Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University. Issue 1 (8). P.183–190. URL: <http://srso.udpu.edu.ua/article/view/262715>

Brown University Student Veterans Society. URL: <https://omas.brown.edu/student-veterans/brown-university-student-veterans-society>

Graduate Student Veteran Benefits. URL: <https://gradfunding.brown.edu/types-aid/veterans>

How to Foster a Campus Culture of Inclusion for Veterans. URL: <https://www.vetscommunities.com/blog/how-to-foster-a-campus-culture-of-inclusion-for-veterans>

Office of Military-Affiliated Students. URL: <https://omas.brown.edu/>

Social services top list of needs for post-9/11 combat veterans. URL: <https://www.brown.edu/news/2017-02-13/vets>

The Graduate School at Brown oversees admission and student support for the University's doctoral and MFA students, ensuring that they receive an outstanding graduate education that reflects the excellence in research and teaching for which Brown is known. URL: <https://graduateschool.brown.edu/>

The Support Military and Veteran Students Really Need from Higher Ed Institutions. URL: <https://hbsp.harvard.edu/inspiring-minds/the-support-military-and-veteran-students-really-need-from-higher-ed>

U.S. Military Veterans. Brown values the extraordinary talents, experiences and diversity that veterans bring to campus. URL: <https://admission.brown.edu/veterans>

Article history:

Received: July 28, 2025

1st Revision: August 14, 2025

Accepted: September 30, 2025